

16 листопада в Комітеті з питань культури і духовності Верховної Ради України відбувся круглий стіл на тему: «Законодавче врегулювання створення Українського інституту книги: українські реформи та європейський досвід». До обговорення проекту Закону про внесення змін до деяких законів України щодо вдосконалення системи державного управління в книговидавничій сфері (реєстр. № 3084 ¹), яким передбачено створення Українського інституту книги, запросили українських видавців, книгорозповсюджувачів, представників провідних бібліотек та громадських організацій. Участь у заході взяли генеральний директор Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського В. Попик та директор Інституту книгознавства НБУВ Г. Ковальчук.

Відкриваючи засідання, голова Комітету з питань культури і духовності, народний депутат М. Княжицький – автор та ініціатор законопроекту – розповів про ідею створення Українського інституту книги. За його словами, сьогодні окремі питання книговидавничої сфери і бібліотек віднесені до компетенції різних органів державної влади, що робить державне управління в зазначених сферах неефективним, а стан підтримки державою бібліотечної, літературної та книговидавничої діяльності – вкрай низьким.

«У нас, на жаль, ситуація така, що немає і не було протягом тривалого часу єдиного органу, який би опікувався і питанням видавництва, і питаннями підтримки читання, і питаннями підтримки українського читання за кордоном, і питаннями підтримки бібліотек і бібліотечних фондів.... Тому сама логіка законопроекту передбачала не конкретні завдання, для того, яким чином підтримувати книжку і бібліотеки. Це питання наступне. Логіка законопроекту структурна: має в країні бути орган, який відповідатиме за ці питання», – зазначив М. Княжицький.

Особливий гість засідання – директор Інституту книги у Польщі Г. Гауден – презентував присутнім польський Інститут книги й ознайомив із численними його власними та урядовими програмами, які він реалізує на підтримку польської літератури, читання і бібліотек.

Це багаторічні програми підтримки авторів, якісних книжок, перекладу польської літератури; інвестицій у будівництво бібліотек у невеликих населених пунктах, комп'ютеризацію та інтернетизацію бібліотечних установ, а також тренінгові програми для бібліотекарів. Інститут підпорядкований Міністерству культури і національної спадщини Польщі, активно співпрацює з Національною бібліотекою Польщі – Бібліотекою Народновою – та підтримує

¹ Проект Закону про внесення змін до деяких законів України щодо вдосконалення системи державного управління в книговидавничій сфері № 3084 від 14.09.2015. – Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=56456.

лише публічні бібліотеки. Як зазначив Г. Гауден, директор інституту має широкі повноваження і всі рішення приймає одноосібно без додаткових погоджень.

Успішний польський досвід, безперечно, зацікавив присутніх, однак, на думку багатьох із них, в Україні сліпе «копіювання» організаційних засад функціонування подібної інституції видається сумнівним.

Виступи керівників провідних бібліотек України продемонстрували неоднозначне сприйняття бібліотечним співтовариством рішення про доцільність створення додаткового органу державного управління книговидавництвом і бібліотечною справою.

Без відповідей залишилася й низка запитань від учасників обговорення, приміром: чому документ було винесено на перше читання до Верховної Ради України без попереднього громадського обговорення й експертної оцінки? Яким чином новостворений інститут має регулювати питання співпраці з науковими та спеціалізованими бібліотеками?

Генеральний директор НБУВ член-кореспондент НАН України В. Попик наголосив на тому, що бібліотеки повинні забезпечувати не лише соціокультурні запити населення, але й розвиток освіти, науки, соціально-політичного життя, державного управління: «Як це все гармонізувати в одному законі? Бібліотечно-інформаційну сферу в умовах сучасної інформаційної революції, розбудови потужного електронного інформаційного простору в усьому світі вважають надто серйозною справою аби розглядати її побіжно, підпорядковуючи питанням державної видавничої політики. Такий підхід може завдати значної шкоди інтелектуальному і культурному потенціалу України, національній інформаційній безпеці.

Оскільки з текстом законопроекту ми змогли ознайомитися лише після того, як за нього проголосували у першому читанні народні депутати України без попереднього фахового обговорення, мусимо втрутитися в ситуацію, що склалася, і радимо у запропонованому законопроекті, спрямованому, навіть за назвою, на удосконалення книговидавничої справи, взагалі зняти з розгляду зміни до ст. 26 чинного Закону України «Про бібліотеки та бібліотечну справу». А от питання принципів функціонування бібліотек та бібліотечно-інформаційної справи потрібно врегулювати окремим відповідним законопроектом чи указом Президента України».

На завершення дискусії М. Княжицький запропонував присутнім у стислі терміни спрямувати свої зауваження та пропозиції до законопроекту на адресу комітету і запевнив, що всі вони будуть обов'язково розглянуті і враховані.

Зважаючи на важливість питань функціонування бібліотечно-інформаційної сфери, які зачіпає обговорюваний документ, повідомляємо,

що найближчим часом відповідне звернення² керівників національних та державних бібліотек України буде спрямоване до керівництва держави.

Довідково. У структурі Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського наприкінці 2014 р. створено науково-дослідний підрозділ – Інститут книгознавства. Його створення обумовлено, передусім, наявністю у НБУВ основної джерельної бази книгознавчих досліджень та вагомими здобутками співробітників бібліотеки у сфері досліджень книжкової культури та книжкового пам'яткознавства.

Інститут книгознавства продовжуватиме та розвиватиме в нових соціокомунікаційних умовах діяльність Інституту української книги, що діяв у НБУВ у 1993–2011 рр., а також Українського наукового інституту книгознавства (УНІК) – науково-дослідної установи, що існувала в Києві в 1922–1936 рр. при Народному комісаріаті освіти УСРР.

*Науковці Інституту книгознавства не планують обмежуватися лише дослідженням традицій українського та зарубіжного книгознавства. Нові соціокомунікаційні реалії потребуватимуть від них активної роботи в напрямі дослідження співвідношення культури традиційної та електронної книги в порівнянні з традиційною, відбору пам'яток до створення національного цифрового книжкового ресурсу та ін. **Генеральний директор НБУВ узяв участь в обговоренні законопроекту про створення Українського інституту книги // Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського (<http://www.nbuv.gov.ua/node/2555>). – 2015. – 18.11).***

² http://www.nbuv.gov.ua/sites/default/files/all_files/201511_artilces_field_dopmat_files/zvernennya.pdf.